

Список використаних джерел

1. Відповіді на поширені питання зі сфери трудових відносин в умовах воєнного часу. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://surl.li/gptsx>.
2. Війна та освіта: як рік повномасштабного вторгнення вплинув на українські школи. URL: <http://surl.li/hayjw>.
3. Вплив війни на дітей. URL: <http://surl.li/gpttq>.
4. Гуменюк В.В. Цифровізація освіти: пріоритети управління. Професійна діяльність учителя в умовах цифрової трансформації освіти / Зб. наук. та наук.-метод. пр. [ред. кол. І.Б. Вашеняк (гол.) та ін.]. Хмельницький: Видавництво ПП «Символ», 2022. С. 67-70. URL: <http://surl.li/gptwg>.
5. Державна служба якості освіти: поради директору школи, як зберегти якість освіти під час дистанційного навчання. URL: <https://sqe.gov.ua/derzhavna-sluzhba-yakosti-osviti-poradi/>.
6. Класи надолуження: як повернути дітей до навчання після тривалої перерви? URL: <http://surl.li/gptmu>.
7. Коли світ на межі змін: школа чутлива до психічного здоров'я». URL: <http://surl.li/gniou>.
8. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки, шляхи подолання. URL: <http://surl.li/gkswk>.
9. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 1658-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
10. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>.
11. Сьогодні заради майбутнього. Школа у воєнний і післявоєнний час. URL: <http://surl.li/gptr>.
12. Третина учнів в умовах війни не мали постійного доступу до навчання — результати дослідження. URL: <http://surl.li/gmdkh>.
13. Які методи надолуження освітніх втрат довели свою ефективність? URL: <http://surl.li/gptlr>.

SOFT SKILLS ТА КОМАНДНА РОБОТА: НЕСТАНДАРТНІ РІШЕННЯ СТАНДАРТНИХ ПРОБЛЕМ

Оксана ПОБЕРЕЖЕЦЬ,

методист обласного навчально-методичного центру освітнього менеджменту та координації методичних формувань комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

«У ХХІ столітті неграмотні не ті, хто не вміє читати і писати, а ті, хто не вміє вчитися, а ще – забувати те, чого навчився, й перевчатися».

Елвін Тоффлер

Життя в ХХІ ст. є досить динамічним, тому знань, якими ми володіємо сьогодні, завтра вже недостатньо. Така тенденція зумовила стрімкий розвиток концепції «Lifelong learning» («Навчання протягом усього життя»). Сучасна успішна людина повинна йти «в ногу з часом», а це ґрунтується на постійній роботі над собою та власним розвитком.

Війна внесла корективи в життя кожного українця як із професійного, так і з емоційного боку. Роботодавці почали звертати більшу увагу на soft skills майбутніх співробітників, описуючи запропоновану вакансію.

Країни Європейського Союзу сформували поняття Soft Skills (м'які навички) як сукупність міжпрофесійних та універсальних навичок, корисних для всіх видів діяльності.

Soft skills, або «м'які навички», не притаманні конкретним професіям. Це особисті якості, які допомагають ефективно виконувати роботу та успішно будувати майбутню кар'єру. Проти листопада 2021 року кількість роботодавців, які в описі своїх вакансій зазначають бажані soft skills, зростає на 10% та становить 75%.

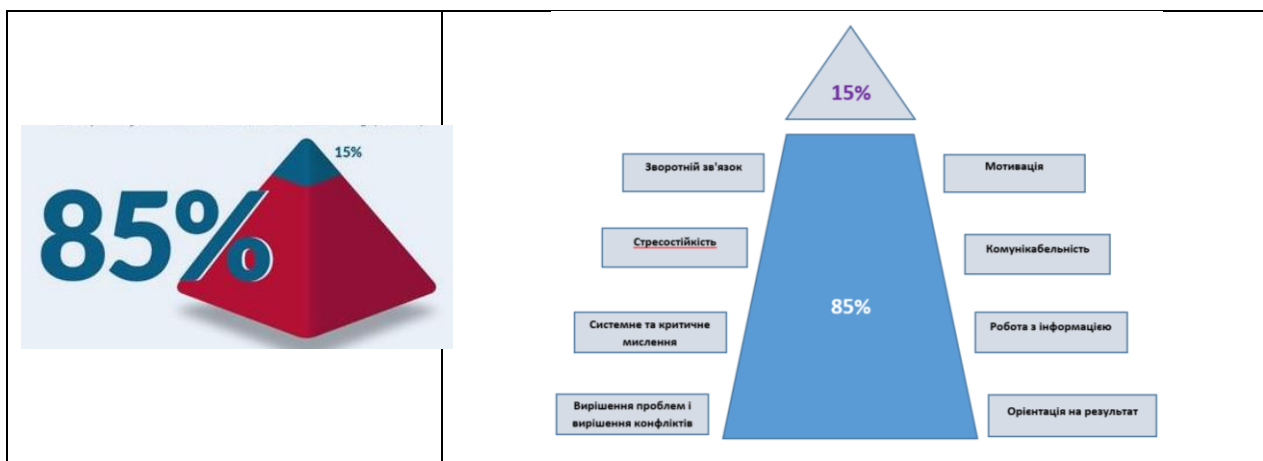
Листопад 2021	Липень 2022
1. Відповідальність	1. Відповідальність
2. Навички роботи в команді	2. Уважність
3. Навички налагодження зв'язків	3. Тактовність
4. Комунікабельність	4. Навички роботи в команді
5. Уважність	5. Комунікабельність
6. Пунктуальність	6. Стресостійкість
7. Орієнтація на результат	7. Орієнтація на результат
8. Акуратність	8. Аналітичні здібності
9. Організаторські навички	9. Самоорганізація
10. Тактовність	10. Багатозадачність

Soft skills набагато складніше освоювати та сучасні умови диктують все нові виклики, а в умовах воєнного часу має бути відповідна миттєва реакція на виклики та ризики, миттєве прийняття рішень та відповідальність за команду, перш за все.

Згідно з класичним означенням, навички в цілому і «м'які» навички зокрема, – це навички, сформовані шляхом тривалого повторення. Їх досить важко виявляти, наочно демонструвати, перевіряти, оцінювати. Однак, якщо навичка сформована, то людина починає діяти автоматично, не замислюючись над тим, що і як потрібно робити.

Це стосується всіх сфер діяльності та може бути впроваджено на будь-якому етапі розвитку та взаємовідносин в команді. Від чого залежить наш успіх на роботі?

Згідно з дослідженнями Гарвардського університету, організація Карнегі та Стендфордський центр дослідження встановили, що 85% успіху на роботі залежить від гарно розвинених м'яких навичок та 15% – від технічних та професійних здібностей (твердих навичок).

З огляду на невизначеність завтрашнього дня та неадекватного сусіда поруч, українці повинні бути готові до будь-яких викликів. Роботодавці сьогодні хочуть мати у своїй команді співробітників, які будуть якісно виконувати свою роботу, попри те, що відбувається поза стінами установи, які зможуть стати оплотом для менш стійких колег та гарантією для клієнтів, тобто, були б ще й психологічно стійкими.

До найважливіших методів розвитку «Soft skills» варто віднести:

- самонавчання;
- time-management;
- менторство;
- коучинг;
- тренінги ;
- кейс-методи;
- дуальну освіту;
- адвокацію;
- аналіз інформаційних джерел та великих обсягів інформації тощо.

Сьогодні, в умовах війни, окупації важко говорити про одну з м'яких навичок – лідерство, на перший погляд, не зовсім доцільно.

Проте, саме в кризові періоди лідерські якості як доміанти виводять сприйняття людиною ситуацій адекватно та дають можливість нести відповідальність за власні думки, вчинки, команду та результати діяльності чи дії, де б це не було: від сфери освіти до військових батальйонів.

Що саме підсилює лідера? Звісно, навичка публічних виступів, що є одним з основних скілів для сучасного лідера:

- публічні виступи проявляють лідера та підсвічують його вміння переконливості, комунікативних здібностей;
- важливою навичкою сучасного лідера, лідера-новатора та лідера-ритора є вміння завоювати та втримати увагу аудиторії;
- знання правил жорсткої риторики, діловий етикет тощо;
- вміння публічних виступів виділяє лідера в умовах жорсткої конкуренції;
- вміння публічних виступів частково ґрунтується на ефективному мисленні;
- публічні виступи мають вирішальне значення в сфері медіації, адвокації та менторських програмах.

Очевидно, що сучасному лідеру розвинені м'які скіли, насамперед, лідерство, гарантовано надають переваги і в мирний час, і в умовах воєнного стану.

Сучасний ринок праці в більшій мірі зорієнтований на розвиток та поглиблення особистісного потенціалу (personal qualities), скілів міжособистісного спілкування (interpersonal skills) та кар'єрні скіли або вміння побудови кар'єри (career attributes) – все це в сукупності є передумовою в аспекті розвитку нових підходів та сучасних тенденцій, насамперед, системи освіти та науки.

Яким має бути керівник сучасного закладу освіти?

Безперечно, що керівник закладу освіти повинен бути лідером процесів у закладі, локомотивом, який скеровує рух установи у відповідному напрямку. Але не менш важливою функцією керівника є вміння сформувати команду однодумців, які б могли вирішувати певні управлінські завдання.

Підбір кадрів і формування єдиної команди співробітників освітньої установи є важливою частиною роботи, яка багато в чому визначає успішність діяльності школи.

Дослідження показують, що при підборі кадрового складу пріоритетне право на роботу мають особи, для яких характерні такі прояви:

- широка соціальна поінформованість, високі інтелектуальні та креативні можливості;
- реалістичність уявлень про призначення своєї діяльності;
- емоційна стійкість і здатність до саморегуляції;
- завжди доброзичливе ставлення до іншої людини та готовність виявити їй підтримку у важких ситуаціях;
- ділова й комунікативна спрямованість особистості;
- готовність до саморозвитку й постійного підвищення рівня свого професіоналізму.

Для максимального розвитку педагогічного потенціалу працівників школи приділяється увага таким факторам їхньої діяльності, як:

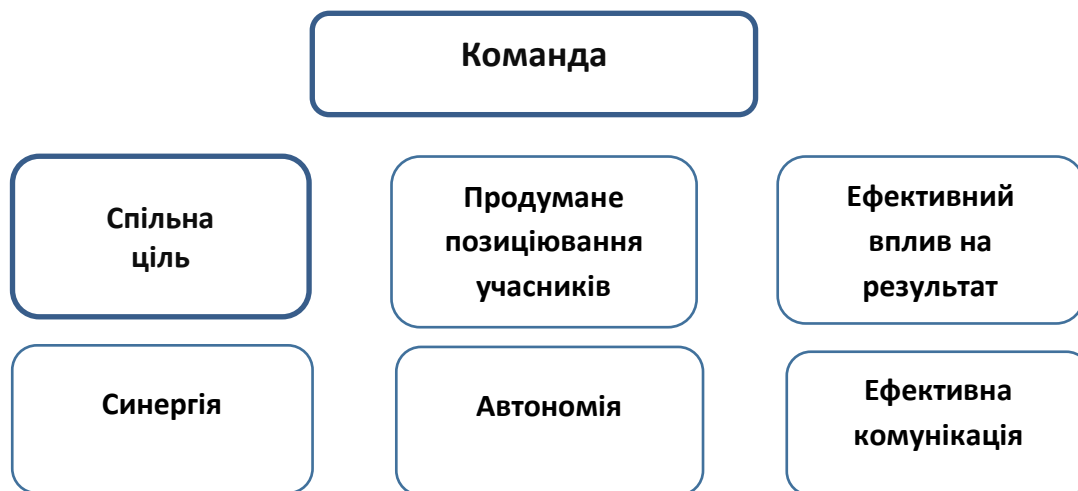
- перспективність – престижність освоєння нової педагогічної технології, акцентування уваги на творчому характері роботи, можливості професійного росту та самовдосконалення;
- захищеність – створення комфортної соціально-психологічної атмосфери, установлення сприятливих відносин у сферах «учитель-учень», «учитель-учитель» і «учитель-керівник»;
- колективізм – повноцінне спілкування та взаємоінформованість працівників, участь кожного у плануванні роботи та реалізації спільно прийнятих рішень;
- саморозвиток і кар'єрне просування – створення педагогам умов для інтелектуального та професійного росту;
- самореалізація – надання можливості для реалізації творчих задумів, прояву своїх здібностей до розробки інноваційних ідей.

Що дає вміння працювати в команді?

Уміння працювати в команді – навичка, яка практично не змінила місце в рейтингу за час війни. Як у мирний час, так і у воєнний час більша частина

роботодавців визначають цю навичку як ключову. Злагоджена робота команди – це запорука успішного виконання поставлених керівництвом завдань. Коли у колективі здорові стосунки та налагоджена взаємодія між співробітниками, компанія може працювати незалежно від умов та формату роботи.

Перевага командної взаємодії – взаємозамінність членів групи, їх перехід з однієї групової ролі на іншу, можливість брати участь у рішенні широкого кола задач за підтримкою зацікавлених колег.

Плюси командної роботи:

- Швидке виконання завдання.
- Відмінний досвід в плані міжособистісної взаємодії.
- Робота в команді вчить поважати іншу думку.
- «Свіжий» погляд з боку допоможе уникнути помилок.
- Робота в команді допомагає згуртувати колектив.
- Відбувається унікальний обмін знаннями, досвідом.
- Вміти знаходити компроміси та залагоджувати спірні питання.

Мінуси командної роботи:

- У разі, якщо в команді немає гідного лідера, важко налаштувати групу на потрібний робочий лад, організувати процес роботи.
- Потрібен певний час, щоб члени команди згуртувалися та спрацювалися. А це може бути дорогоцінний час, необхідний для самої роботи.
- При будь-якій роботі, в процесі якої задіяно більше двох осіб, можуть виникати конфлікти. Якщо робота організована погано, то не кожен член команди може вносити рівнозначний внесок в процес досягнення успіху.
- Працюючи в групі, простіше створити «видимість» робочого процесу, перекладаючи при цьому свої обов'язки на інших.
- І, навпаки, деякі учасники групи можуть брати на себе більше обов'язків, ніж передбачається.

Роботу команди однодумців освітньої установи варто скеровувати на:

- створення проєкту розвитку закладу освіти як організації довгострокового функціонування з чітко співвіднесеними між собою цілями загальної діяльності та професійно-особистісних установок педагогів;

- створення атмосфери психологічної безпеки як умови для саморозкриття культурного потенціалу учнів і вчителів;
- забезпечення взаємозв'язку як внутрішньо структурних підрозділів школи між собою, так і широких зв'язків школи із соціальним світом;
- розвиток традицій управління, при яких кожний з учасників колективу відповідальний за певний напрям загальної діяльності;
- створення всередині установи об'єднань, побудованих на принципах творчої лабораторії та ті, що забезпечують вихід продукції в зовнішнє середовище.

Як розвивати soft skills?

Є кілька способів, за допомогою яких ви можете розвивати свої м'які навички та бути більш ефективними на робочому місці:

1. *Визначте пріоритетні навички, над якими ви хочете працювати.*

2. Виділіть час для роботи над кожною навичкою.

3. Складіть план свого розвитку, поставивши конкретні цілі та завдання.

Розпишіть цілі, навички, компетенції та інструменти розвитку. Виділіть свої сильні сторони та зони зростання, на основі цього побудуйте свою індивідуальну траєкторію розвитку. Встановіть чіткі часові рамки та щотижня фіксуйте та аналізуйте свої результати.

4. Також розвинути «м'які» навички може допомогти проєктна діяльність. Під час створення проєкту виявляються такі якості, як лідерство, ініціативність, уміння працювати у колективі.

5. У розвитку надпредметних компетенцій добре допомагає виконання «фонових» завдань. Це будь-який обов'язок, що ви повинні робити щодня. Наприклад, щоб стати організованішим, можна вести щоденник і розписувати весь свій день. Це фонове завдання перетвориться на звичку та навчить відповідальності та організованості, а ще дозволить проводити час із користю.

Варто врахувати ще наступні риси, що входять в набір Soft Skills:

- *Ситуаційна обізнаність.* Це означає, що ви вмієте відстежувати, як розвивається ситуація навколо Вас, знаєте, вмієте і розглядаєте різні способи реагування на неї такими діями, які дадуть найкращий результат для всіх залучених в цю ситуацію.

- *Адаптивність або гнучкість,* що виявляється в тому, що ви можете однаково добре працювати в різних ситуаціях, а також вмієте перемикатися з однієї ситуації на іншу не розчаровуючись і не перестаючи успішно виконувати свої завдання.

- *Здатність бути дипломатичним і тактовним,* навіть коли присутні якісь розбіжності або конфлікти – ще одна ключова риса з набору Soft Skills. Ця здатність позначає, що ви вмієте зберігати професійний тон і адекватну манеру поведінки навіть якщо розчаровані, засмучені або ображені.

Деякі міжнародні організації включають до списку «м'яких навичок» знання іноземних мов та базові знання технологій і програмування, навички спільної роботи онлайн і медіаграмотність.

Що Вам дасть розвиток soft skills?

1. Посилить професійні навички.

2. Зробить Ваше життя і роботу легше.
3. Підвищить Ваші шанси займатися улюбленою справою з одностудентами.
4. Допоможе досягати більшості цілей.

Звісно, Soft Skills надають можливість:

- адаптації до нових умов;
- якісного та оптимального вирішення нагальних проблем та поточних питань;
- зміни сфери діяльності та зайнятості;
- якісного налагодження комунікацій;
- розвивати емпатію та здатність вибудовувати взаємовідносини з іншими;
- поглиблювати мультикультурну компетентність;
- розвивати креативність в прийнятті рішень;
- самодисципліну та самопрезентацію;
- розвивати мультидисциплінарне мислення;
- працювати над розвитком критичного мислення;
- проявляти ініціативність та нести відповідальність.

Світ не стоїть на місці, розвиваються технології, з'являються нові винаходи, і, відповідно, нові можливості. Важливою умовою для життя в суспільстві є швидка адаптація до нової інформації.

М'які навички допоможуть почуватися впевненіше, швидко знаходити спільну мову з будь-ким і досягати цілей у кризові періоди, структурувати набуті знання про себе і трансформувати в практичну колючу.

Список використаних джерел

1. Програми діяльності Кабінету Міністрів України на 2020–2025 рр. URL: <https://program.kmu.gov.ua/meta/vipusknikiskoli-e-samodostatnimi-tvorcimi-ta-kreativnimi-osobistostami-aki-maut-gruntovni-znanna-ta-volodiut-kompetentnostami-so-potribniu-sucasnomu-sviti>.
2. Формула НУШ. URL: <https://nus.org.ua/about/formula/>.
3. Mitchell G. Essential soft skills for success in the 21st century workforce as perceived by Alabama business/marketing educators [Електроннийресурс].URL: http://etd.auburn.edu/bitstream/handle/10415/1441/Mitchell_Geana_57.pdf (дата звернення: 20.01.2020).
4. Parsons T. Definition: Soft skills. URL: <https://searchcio.techtarget.com/definition/soft-skills>.
5. Robles M. Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace // Business Communication Quarterly. 2012. № 75 (4). P. 453-465.
6. Які soft skills хочуть бачити роботодавці у співробітниках під час війни. URL: <https://investory.news/yaki-soft-skills-chochut-bachiti-robotodavci-u-spivrobotnikax-pid-chas-vijni/>
7. Що таке Soft Skills? В чому різниця Soft і Hard Skills? URL: <https://www.welldone.org.ua/shho-take-soft-skills-v-chomu-riznitsya-soft-i-hard-skills/>.
8. Роль лідерства в умовах воєнного стану. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/3772/>.